

INCIDENS

NÉMETH ISTVÁN

Aznap este fölszolgálás előtt a pincérek idegesek voltak. Mintha hirtelen megváltozott volna a légnyomás, pattanásig feszült idegekkel futkároztak a kihívóan fehér asztalok közt, a vakító kivilágított teremben. Az volt talán a baj, hogy egy kicsit elkéstek, illetve a magas rangú vendégek érkezését túl későn jelentették be, vagyis az igazgató már megint elaludt, s most minden felelősség a konyhára meg a pincérekre hárul. Valójában senki se tudta pontosan, miért ez a dühödt sietség, de szerettek volna egymás torkának ugrani. Talán mégis a légnyomás... Vagy az igazgató szokatlan ingerültsége ragadt rájuk. „Aki ma este megbotlik, vagy leejt egy villát, az holnap reggel akár be se jöjjön! Megértettem?” Talán az a szokatlanul nyers hang nyomta föl a pincérekben a cukrot? Hogyan engedhet meg valaki magának ilyen hangot? Utóvégre nem ég a szálloda. És mi az, hogy megbotlik? Mikor botlott meg itt valaki is a pincérek közül? Ma, úgy látszik, nagyon baszogatós kedvében van a góré. Úgy látszik, hogy valaki nagyon a tyúkszemére lépett.

Egyedül a teremfőnök őrizte meg nyugalalmát. Amikor sápadt homlokkal kivonultak az igazgatótól, mintha mi sem történt volna, könnyedén csak ennyit mondott: „Ti csak nyugodtan, úgy mint mindig.” Mégse ment a munka úgy, mint máskor. „Ez a te szakaszod?” — markolta meg vörös, szeplős kezével Rudi bácsi az új fiú karját. „Légy szíves — mondta mélységes megvetéssel —, tedd a helyére azt a kés?” Az új fiú meglódult az asztalok felé, anélkül, hogy tudta volna, melyik késen kell igazítani. Rudi bácsi undok egy alak, szélcsendben is visszafogott hangon beszél, jobban mondva sziszeg, féregnek tart minden kezdőt, különösen a lányokat, akik, szerinte, minden méltóságtól meg fogják fosztani ezt a szakmát.

Az új fiú a rend kedvéért igazított néhány evőeszközön, aztán,

kelletlenül ugyan, visszatért Rudi bácsi mellé. Az öreg, mint egy vérig sértett méltóság, állt a szürke márványoszlop mellett. „Ott is — mondta, de csak a szemének egy mozdulatával mutatta. — Akár a cirkuszi késdobálók.” Az új fiú karba fonta a kezét, karba fonta, hogy beszorítsa benne a remegést. Már több mint két hónapja itt dolgozott, de csak most vette észre a konyha ajtaja mellett egy kis asztalkán a telefonkészüléket. Fel kellene hívni Annit. De most, ebben az ideges hangulatban szó sem lehet róla. „Valami szörnyű nagy górék érkeznek, valószínűleg később szabadulok, várj tízig, nagyon fontosat szeretnék mondani.”

Így fogalmazta meg ezt magában, de tudta, ha csakugyan módjában állna telefonálni, csak dadogna a kagylóba. Ha együtt vannak, akkor se beszélgetnek sokat. Anni, amikor már megunja a túl hosszúra nyúlt hallgatást, megszólal: „Mesélj valamit.” „Mit meséljek, ma nem történt bent semmi különös” — szokta válaszolni Sanyi, és ilyenkor mindig csak röstelkedik magában, hogy nem tudja kellőképpen szórakoztatni Annit. De Anni se olyan, mint a többi lány. Ő is mindig csak hallgat. És így, mélyen hallgatva, át-sétálgatnak egy egész délutánt. Jó ideje már kéz a kézben.

„Nagyon fontosat szeretnék mondani...” Ez bizonyára szíven ütné Annit, és fölébresztené kíváncsiságát. „Mit?” — kérdezné valószínűleg. „Ha tízig vársz, megmondom.” „Várlak!” — sóhajtáná hálás hangon Anni.

A tíz óra még messze van. A teremfőnök elegánsan, mindent szemmel tartó pózban állt a helyén, a bejárati ajtóban, nyugodtan, mint mindig, nyugodtan, mintha ehhez az egészhez, ehhez a lázas készülődéshez neki semmi köze se volna. Voltaképpen megszokta már ezt a munkát, nem tudta lázba hozni a legelőkelőbb vendég se, tudta, mennyiszor látta és tapasztalta, hogy a legelőkelőbb vendég is milyen elemi hibákat követ el az asztalnál, hogy milyen kevesen ismerik az étkezés művészetét, hogy a megterített asztalnál is éppúgy levizsgálhat az ember, mint bárhol másutt. Ezekkel a dolgokkal a teremfőnök már régóta tisztában volt; most egyedül arra ügyelt, hogy a személyzet kifogástalan munkát nyújtson, ebben pedig, a személyzet munkájában, teljesen megbízott. Főlényes nyugalmának mindig ez volt az alapja, most is, pedig tudta, hogy az igazgató gorombáskodása fölborzolja a pincérek idegzetét. És úgy is történt, ahogy gondolta, különösen az öreg, a Rudi bácsi füstölög, de a többiek is idegesek, sértődöttek. Pedig ilyen sértődött,

ennyire sértődött ábrázattal vendéget kiszolgálni nem lehet, de a teremfőnök azt is tudta, hogy mire azok megérkeznek, a pincérek le fognak csillapodni, meg fognak nyugodni, vagy ha addig nem is, de abban a pillanatban biztosan.

És valóban! A vendégek — egy riadt, egzotikus külsejű, apró termetű embernyáj — egy csapásra lecsillapították a pincéreket, azonnal talpra szökött bennünk a pincérgőg: ezek, ezek miatt volt annyira begerjedve a góré?! Itt némelyiket kanállal kell majd meg-etetni, mint a kisbabákat. Sanyi, szokásától eltérően, ki is rohant rögtön, a konyhába: „Lesz elegendő tejbegríz? Harminc szopós-baba érkezett!” Rudi bácsi, a vérig sértett méltóság, lenéző megvetéssel studérozta a vendégeket, laposakat pislogva figyelte őket, ahogy egymásba botolva lassan és körülményesen helyet foglalnak az asztaloknál. Ebben a pillanatban a válla felett, mint valami haragos angyal, megszólalt az igazgató: „Hol vannak a zászlók?” Rudi bácsi megfordult: „Miféle zászlók?” „Hogyhogy miféle zászlók? Hát a zászlók!” „Zászlókról szó se volt” — jelentette ki Rudi bácsi. „Azonnal előkeríteni a zászlókat!” — sziszegte az igazgató, s már rohant is tovább. Rudi bácsi szemének egyetlen mozdulatával magához parancsolta az új fiút: „Zászlókat az asztalra!” Mára, úgy látszik, az új fiút szúrta ki magának Rudi bácsi. „Ma megtaposlak!”, mondta magában, jóllehet nem őt, ezt a kissé valóban malé, tunya, semmirekellő fiút szerette volna megtaposni, hanem a világot, a világot, amely őt ilyen megalázó helyzetbe hozta. Igenis, megalázó helyzetbe. Nem tudta volna saját magának se megmagyarázni, honnan ez az érzése. Egyszerűen van. Itt áll vele egy sorban ez a langaléta, tedd ki, hadd hűljön gyerek, akit messzebbre lehet taszítani, mint küldeni, mégis ugyanolyan fehér kabátot visel, mint ő, s a tájékozatlan, jóhiszemű vendég esetleg még pincérnek is vélheti. Ki lehetett a tanítómestere annak az együgyűnek, aki még járni se tud rendesen, ha pedig megáll, úgy áll mindig, mint akinek abban a pillanatban szaladt tele a nadrágja. Éppilyen lehetett ennek a tanítómestere is, vagy még ilyenebb. „Ma megtaposlak!”

Persze Rudi bácsi nem gondolta ezt komolyan, illetve semmi konkrét elképzelése nem volt a megtaposásról. A felszolgálás simán és zavartalanul folyt. Még a zászlók miatt se származott zavar a vendégek közt, sőt amikor sebtében odarakták őket elébük az asztalokra, felzúgott a spontán taps.

Ha a jó előbb még a visszafojtott indulat feszült levegője töltötte be a termet, most, felszolgálás közben ennek már nyoma se látszott. Minden pincér végezte a dolgát, a tökéletességig begyakorolt mozdulatokkal surrantak az asztalok között, a teremfőnök elégedetten, megnyugtatóan mosolygott, s ez az egészen diszkrét mosoly egyformán sugárzott a vendégek és személyzet felé, mármár betöltötte az egész termet, s a vendégeknek, jóllehet észre se vették, a teremfőnököt, az volt az érzése, hogy nem egy távoli ország idegen éttermében ülnek, hanem otthon, odahaza, fesztelen, mindig meghitt családi körben.

Már Rudi bácsi világgýűlölő szíve is engesztelődni kezdett, mint ahogy mindig kiengesztelődik ez az öreg pincérszív, ha egy valóban szép, összehangolt munka részese lehet. Annyira azért mégsem, hogy ne kíséerte volna állandóan sanda és becsmérő pillantásokkal az új fiú, Sanyi munkáját. Mert a gyerekek ma még el kell követnie valami szörnyű baklövést, valamit, ami mégiscsak őt, Rudi bácsi csálhatatlanságát fogja igazolni.

S ebben a pillanatban szívet megállító csörrenés verte fel az étterem lágy, családias zsongását. Egy éles pisztolylövés nem rázza fel annyira az éjszaka csendjét, mint egy visszhangos étterem márványpadlójára zuhanó, étkészlettel megrakott nikkeltálca. A vendégek szájában megállt a falat, mindenki a hang irányába fordult. A teremfőnök arca egy pillanatra megmerevedett. A pincérek, ugyancsak egy pillanatra, megtorpantak. Rudi bácsi a lángoló s elsüllyedni készülő, langaléta új fiúhoz ugrott. Valójában most látszott csak, mekkora nagy mamlasz. Két tehetetlen karja a térdéig lógott. Riadt borjúsze me segítségért könyörgött.

„Összeszedni!” — sziszegte Rudi bácsi. Sanyi, látszott rajta, még mindig nem fogta föl teljesen, mit követett el, lassú mozdulattal leguggolt, s álmatagon bámult maga elé, a hatalmas tányér- és ételroncsra, a beszenyezett, szürke márványkockára. Mintha víz alá merült volna, mélyen a víz alá, erős nyomást érzett a dobhártyáján. „Összeszedni!” — hallotta újra Rudi bácsi sziszegő hangját, mire ő lassan rakni kezdte a porceláncserepeket a nagy nikkeltálcára. Rudi bácsi nem mozdult mellőle. Rudi bácsi széles, nagy cipőjét látta s élesre vasalt fekete pantallóját. Ebben a fekete pantallóban most mintha láb, lábszár helyett kifeszített, remegő acélkötés lett volna. „Gyorsabban!” — dobbantott a fekete láb, „gyorsabban!”, sziszegte újra Rudi bácsi, és Sanyi feljajdult magában:

az öreg pincér a keze fejére taposott, s cipője talpával, amelyre egész testsúlyával ránehezedett, olyan mozdulatot tett, amilyennel undorító férget, kövér hernyót tipor le az ember. Az egész csak egy pillanatig tartott, mint egy alattomos késszúrás.

Sanyi lassan fölegyenesedett. Rudi bácsi, a kis gömbölyű, pukkadásig gömbölyű Rudi bácsi ott sziszegett előtte, háttal a már újra javában vacsorázó, gondtalanul zsongó vendégseregnek. „A maradékot azonnal eltüntetni!” Sanyi a tele tálca porceláncseréppel kioldalgott a konyhába. Körülötte a konyhában mindenki meg volt merevedve, az igazgató nekiesett, majd kizárta a szép fehér pincérkabátból, a fekete csokornyakkendőjét egyetlen mozdulattal letépte róla, letépte, mint valami rangjelzést, s úgy, tálcástól együtt meglódtotta a konyha belseje felé. Sanyi a tálca tartalmát belefördította a szemeteskannába, fogta a vödröt és feltörülörongyot, lángoló képpel az incidens helyére kullogott, feltörölte a márványpadlót, visszavitte a vödröt a konyhába, bemenekült a mosdóba, a tükörbe nézett, az arca nem volt az övé, megeresztette a vízcsapot, s ahogy lassan mosni kezdte a kezét, Annit látta maga előtt, Annit, akinek az imént történeteket sohase fogja elmondani, akivel ma este nem is tudna találkozni.